

Salnama Ėzdiyan

Эзидский Календарь

2011

Kanûn dibêje:

Em dû mehin Padşayi kirin xelat,
Li me dikevin çîle û erb'înat,
Ji hedê wê ye merabikelimet Sibat.
(Ji Qewlê Meha)

Feqîrên Şengalê / Езидские факиры из Синджара (Ирак)

Kanûna raşîn

Январь

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
					1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30	31						

1

Sala nû ya cîhanî

• Êzdiyên Mêrdînê (karta posteyî ya firansî, dawiya sedsala XIX)
• Езиды Мардина (Французская открытка конца XIX века)

Sibat dibêje:
ez Sibatim, Sibat bi navim,
Meheke bi ser û çavim,
Geh dibarim, geh bi tavim.

Quba Kaniya Sipi / Купол Каниа Спи (Святой источник)

Sibat Февраль

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28													

• Şêx Nasir – Babê Şêx Extiyarê Mergehê (H. Layard, 1849)
• Духовный глава езидов шейх Наср Баве Шех Ахтияре Марге (Г. Лейард, 1849)

2 E'ya Çilê zivistanê

14 15 16 Rojî

17-18 E'ya Xidir Nebî û Xidir Eylas

Adar dibêje: ezim kenîşka deştê,
Heçî bîn û buha min gihîştê,
Her ne mirî be, bi serî hiş tê.

Geliyê Lalişê / Долина Лалыш

Adar Marm

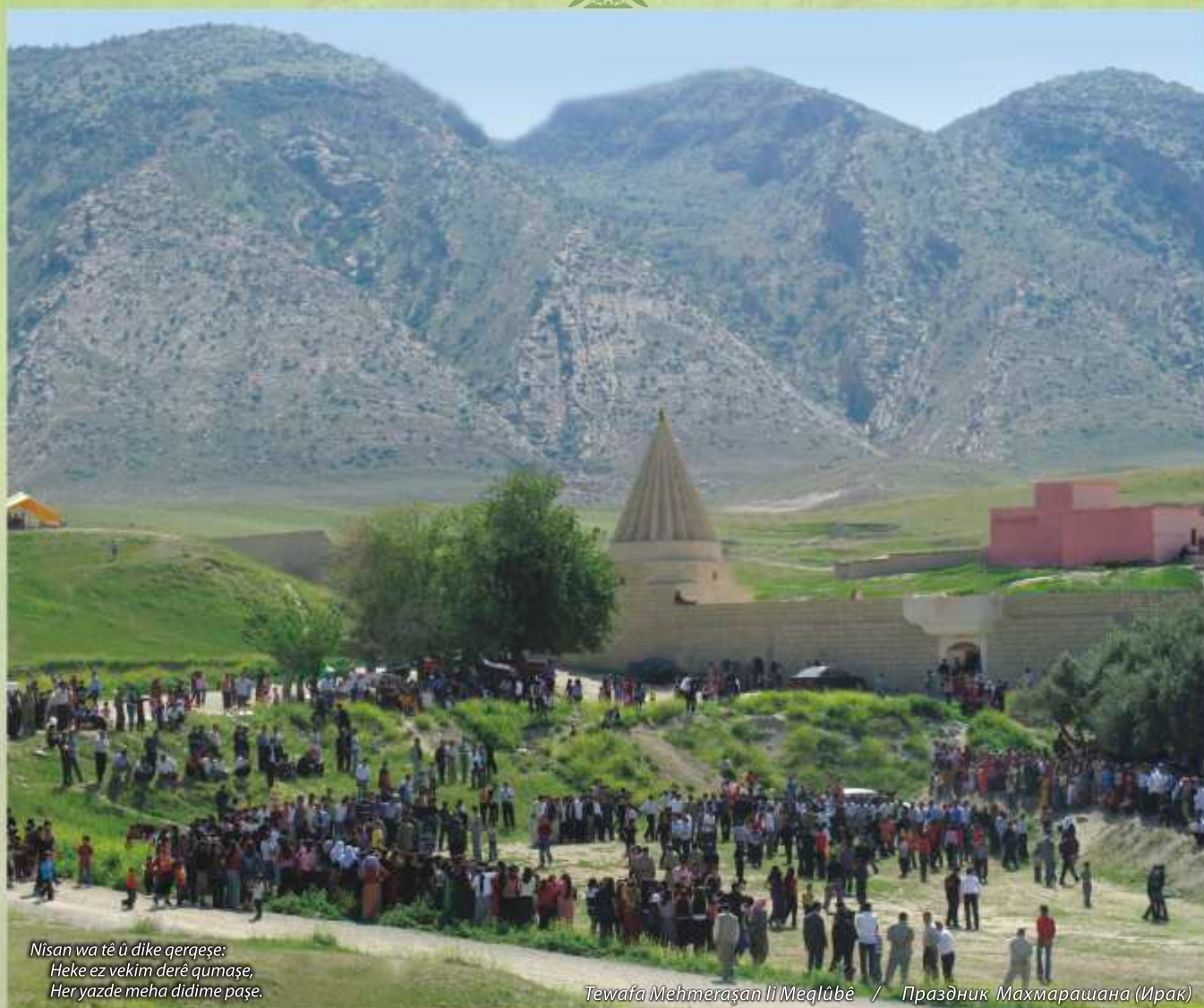
DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31										

16

Kuloça Serê salê

• Keçikên êzdî (H. Layard, 1849)
• Езидские девушки (Г. Лейард, 1849)

Nîsan wa tê û dike qerqêşê:
Heke ez vekim derê qumaşê,
Her yazde meha didime paşê.

Tewafa Mehmeraşanî Meqlûbê / Праздник Махмарашана (Ирак)

Nîsan Апрель

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
.....													
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30								

20

Sersal (Çarşema Sersalê)

- Jina êzdî ji Ermenistanê (Maks Tilkê, 1910)
- Езидка из Армении (Макс Тильке, 1910)

*Ez Gulana bi gulim,
Bi şalûl û bilbilim,
Ez melhema birinê kûlim.*

Bavê Çawîş - xizmetkarê Lalişê / Баве Чавиш (служитель Лалыша)

Gulan Maî

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
.....													
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
						1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31					

• Şêx Nasir – Bavê Şêx, Extiyarê Mergehê (H. Layard, 1849)
• Глава духовенства Шейх Наср Баве Шех Ахтияре Марге (Г. Лейард, 1849)

Hezîran wa deng hiltînî:
Ez mehekîm bê behare û bê şînî,
Lî min peyda dibin bêderêt hingivînî.

Derê Qariyê li Lalişê / "Даре Капу" - вход в храм Лалыш

Hezîran

Июнь

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30										

16

Roja ser mezela

• Êzdiyên çiyayê Şengalê (Karta posteyî ya birayên Sarafian ji Beyrûtê)
• Езиды Синджара (Почтовая открытка братьев Сарафян из Бейрута)

*Tîrmeh dibêjit: ez meheke germim,
Helimeke hoye nermim, helimeke hûrim,
Ez cyî xûn û bêderim, ez xêrekim, bê şerim.*

Civata ruhanî / Духовный совет

Tîrmeh

Июль

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31							

16

Şeva Şevberatê

• Mir Hisên beg û birayê wî Mir Ebdî beg (H. Layard, 1849)
• Езидские принцы-братья Мир Хусейн-бек
и его младший брат Мир Абди-бек (Г. Лейард, 1849)

*Ez mehekîm bî nav havînîm,
Çiqas fêkî heye hemûya digihînîm,
Ez hemûya payizê ra gehînîm.*

Quba Mehmedîşan li Meqlûbê / Святыня Махмарашана (Ирак)

Tebax

Август

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31											

• Jin û mêrê êzdi ji Şengalê (Rich, 1820)
• Езиды Сунджара (Руч, 1820)

1

E'ya Çilê havînê

Îlon hat û derê qumaşê xwe vekir,
Li dinê û welata bûye dikir,
Husn û cemat li Şems û Fexir.

Feqîr çîra hildike li Lalîşê / Факир с священным огнём (Лалыш)

Îlon Сентябрь

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
.....													
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30									

• Cangîr axa tev malbata xwe (destpêka sedsala XX)
• Джангир-ага с семьей (начало XX века)

Em du mehên navê me Çîrî,
Ji cem Padşayî em xelat kirî,
Lî me dikevin naz û ne'met û tîrî.

Aqîda Alûbekîr lî Lalişê / Святыня святого Алубакра (Лалыш)

Çirya pêşîn Октябрь

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
					1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30	31						

6 – 13

Cemaîya Şixadî

- Dilana dinî ya êzdiyan (H. Layard, 1849)
- Ритуальный танец езидов (Г. Лейард, 1849)

Em du mehin kamil û temam,
Li me dikevin naz û ne'met û ta'm,
Go: payiz mîre, her duwazde meh jê ra dibin xulam.

Zaroka êzdi bî kincê êzdi kî va / Девочка - езидка в национальном костюме (Ирак)

Çirya paşîn

Ноябрь

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30											

6

E'ya qurbanê

• Keçikên êzdi ji Tbilisê/Gurcistan (nivê sedsala XX)
• Езидские девушки из Тбилиси (середина XX века)

*Kanûnê wa ji xwe xeber da:
Ezîm seqaya erda,
Belê, mîf'etîm ser çiqas derda.*

Quba Dayka Çak li çiyayê Meqlûbê / Святыня святой Даика Чак (Ирак)

Kanûna pêşîn

Декабрь

DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM	DUŞEM	SÊŞEM	ÇARŞEM	PÊNCŞEM	ÎN	ŞEMÎ	YEKŞEM
ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31								

13 14 15 Rojî

16 E'yda Siltan Êzîd

• Qewalên êzdî (H. Layard, 1849)
• Езидские кавалы (Рус.: Г. Лейард, 1849)

Mir Tehsin beg - mirê êzdixanê

Мир Тахсин-бек - глава всех
езидов

Şêx Xeto - Bavê şêx, extiyarê Mergê,

Духовный глава езидов - шейх
Хато, баве шех, актийаре Марге

Ruhaniya êzdiyan
Езидское духовенство

Di vê salnamê da rojî û e'ydên êzdiyên Lalişê û Şengalê (Îraq) û herwisa ji e'ydên êzdiyên Sovêta berê hatine kifş kirinê.

E'yda Çilê zivistanê û e'yda Çilê havinê – du e'yd in, ku cem êzdiyan tî pîroz kirin. Yek ji wan zivistanê û ya din ji havinê. Berî wan e'yda şkestî û mominên êzdi çil roja rojî ne û ev bi nefskêm kirinê va girêdayî ye. Bi baweriya êzdiyan çilegir xwe ji xweşyê dinyayê dûr dixin û tenê dua û ebadetê dikin ji bo Xwedê.

E'yda Xidir Eylas û Xidir Nebi

E'yda Xidir Nebi û Xidir Eylas dikeve pêncşema yekê ya meha sibatê. Berî wê – duşem, sêşem û çarşemê, sê rojan rojî digirin. Ev rojî li ser êzdiyan ne ferz in, ew wek xêr tî hejmartin. Ev cejn bi du babçakan va girêdayî ye û êzdi wan pîroz dibinin. Cem êzdiyên Sovêta berê roja pêncşemê ji rojiye, roja înyê tenê dikin e'yd.

Kuloça sere salê – e'ydeke cem êzdiyên Sovêta berê, ku dikeve çarşema yekemîn ya meha adarê. Li vê rojê, êzdi nanekî şîrîn "kuloçê" dipêjin û morîkekê yan ji polîkekê dikin nava wê. Sibetirê malxwê malê kuloçê dike du kera: kerîkî li ser navê xasa û meleka par dike, keriyê din ji ser nava neferê male. Bi baweriya êzdiyan, morêk para kî ket, wê salê dewlet sere wiye. Ew roj cem êzdiyên Sovêta berê wek serê salê tî pîroz kirinê.

Çarşema Sersalê (E'yda Sersalê) - çarşema yekemîn ya meha nîsanê bi saljimara rojhilatê tî pîroz kirin. Serederên malên êzdiyan bi kulîlkên sor yê nîsanê û qalçîkên hêkan yê rengûreng tî xemilandin. Êzdi ji bo vê e'yde hêka rengûreng dikin, fitila vêdixin û kuliça dipêjin. Vê roje êzdi diçin malê hev û du û e'yda hev pîroz dikin. Bi baweriya êzdiyan ev e'yda Tawîsi Meleke. Piştî vê eydê mehekî tewafên gundê êzdiyan derbas dibin. Her gundekî tewafa xasekî pîrz dikin.

Roja ser Mezela – ev roj tenê cem êzdiyên Sovêta berê heye û dikeve pêncşema yekemîn ji meha hezîranê. Li vê rojê êzdi nanê miryê xwe derdixin malê cînara û paşê hemû diçine ser goristanê miryên xwe.

Şevberat – şeva pîroze di sale da û êzdi vê şevê ranazên û dua dikin.

Cemaya Şixadi - 23-ê meha îlonê (bi saljimara rojhilatê, ango salnameya yûliyanî) yan ji 6-ê çiriya yekê bi salanmeya girîgorî cejna «Cemaya Şixadiye» û rojên çûyîna ber Lalişê ne. Li gorî baweriya êzdiyan, Xwedê bi sê navan xwe dahir kir: Tawîsi Melek ji bo melekan, bi nave Siltan Êzid û Şixadi ji bo êzdiyan li erdê. Paşê qewal dest bi lîdana def û şibaban dikin û bi deng û awazê mistîk, kubreke xweş qewla distirên.

E'yda qurbanê (e'yda heciya) – ev e'yd bi navê Birahîm Xelîl va girêdayî ye û wek roja qurbanê tî bi nav kirin. Êzdi vi pêxemberî gelek mezin dibinin û ji bo ku kurê xwe soz dabû qurbanî û Xwedê dewsa kurê wî beranekê jê ra şand, ev roj wek e'yda qurbanê tî kirinê.

Rojî û e'yda Siltan Êzid - li ser êzdiyan ferz e, ku ji bo Siltan Êzid sê rojan rojî bigirin. E'yda Êzid dikeve îniya yekê ya meha kanûna yekê bi saljimara rojhilatê. Berî wê sê roj rojî ne. Cem êzdiyên Tirkyê berî rojyên Êzid dişa rojyên Şêşims û rojyên Xwedanê male hene, ku bi dawiyê wek e'yd tî pîroz kirin.

Bêlînde - ev e'yd li zivistanê cem êzdiyê Îraqê tî pîroz kirin û dibêjne wê Bêlînda Şixadi. Heftêkî berî wê Bêlînda pîra tî pîroz kirin. Bal êzdiyê Tirkyaya yê herêma Torê e'ydeke wek vê e'yde bi nave Batizmiya Pîr Alî heye.

საგარეო საზოგადოებას მოყვანილია ეზიდური რელიგიური ღმრთაობები. ასევე
მოგეგმულია ეზიდთა წმინდა ადგილების ფოტოსურათები და ძველი გრაფიკები.